

հրէշները անպակաս էին, եւ վերջապէս ամբողջ ազգ մի անարգ մենամարտութեանց կրկէսներէն ու հանդէսներէն ազատելու համար՝ անհրաժեշտ էր կրօնին Թէբայիդի անապատներուն մէջ իւր նահատակներն ու տեսարանները ունենալ։ Ապա ուրեմն իրաւամբ կարող է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս անուանուիլ Փրկիչ աշխարհի, այս խօսքին նիւթական իմաստովը, ինչպէս որ է նաեւ անոր հոգեւոր նշանակութեամբը նորա աշխարհային կեանքը՝ նոյն իսկ մարդկօրէն խօսելով՝ ամենամեծ անցք մի է, որ կրնար պատահիլ երբ եւ իցէ մարդկային ազգի մէջ, որովհետեւ յօրէ քարոզութեան սրբոյ Աւետարանին աշխարհս կերպարանափոխուեցաւ։

Մեք այս դարու մէջ փիլիսոփայութեամբ կպարծիմք, բայց ոչ ապաքէն յաջողութիւնը, որով կկառավարեմք քրիստոնէական հիմնարկութիւնները՝ ոչինչ ընդհատ է ի փիլիսոփայութենէ. ոչ ապաքէն Աւետարանը ամեն կողմէն փոխեց զմարդիկ, եւ ահագին քայլ մի ընել տուաւ դէպ ի կատարելագործութիւն։

Նայեցէք Աւետարանի վերայ իբրեւ այնպիսի հաստատութեան, յորում մարդկային ազգը վերստին ծնունդ առած է. յայնժամ բոլոր մանր կնճիւղները եւ անկրօնութեան խժըրիծները կանհետանան։ Տարակոյս չկայ որ հեթանոսները տեսալ մը բարոյական տըղայութեան մէջ էին համեմատելով մեր ներկայ դրութեան հետ։ Քանի մի հին ազգաց լրայէն անհետացած արդարութեան գեղեցիկ գծագրութիւնը, այս

ճշմարտութիւնը չեղծաներ եւ իրաց հիմը բնաւ չայլայլեր։ Անտարակուսելի է որ քրիստոնէութիւնը մեզ բերաւ նոր լուսաւորութիւն. սա ժամանակով հասունացած ժողովրդեան յարմար կրօն մի է. եւ կհամարձակիմք ասել թէ՛ աշխարհի ներկայ հասակի բնա կան կրօնն է՝ ինչպէս որ պատկերաց թագաւորութիւնը վայելուչ էր Իսրայէլի մանկական հասակին։ Քրիստոնէութիւնը, յերկինս միայն մէկ Աստուած դրաւ. իսկ երկրի վերայէն սարկութիւնը անհետացուց *):

(Շախարիան)

ՀԱՅԿՈՐԴԻ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Յ Ի ՂԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՆԳՈՒԹ ԹԱՂԱՐԱՆ

— ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ Ի ՏԵՐ ՎԵՀԷՓԱԹ ՀԱՅԸՊԵՏԻՆ ՄԵՐՈՅ ԵԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿ — ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԸԹԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ — ՏԵԱԹՆ ՆԵՐՄՈՍԻ ՀԵՆԳԵՐՈՐԴԻ ԸՀՏԱՐԱԿԵՑԻՈՑ,

Յ 5 ՄԱՐԻ (1857 - 4) Է ՍՄԵՐ ԷԶԴՅԱՆ։

Ի ԳԱՆԻԷԼ ԱՐԷՂԱՅԷ ՇԱՆԱՋԱՐԱՆՑՆԸ.

Պատրիարքական Մայր Աթոռն Կաթողիկէ սուրբ Էջմիածին՝ այն ինչ սպասէր շնորհաբեր գալստեան Վեհա-

(*) Այս վերջին տողերը ողջմտութեամբ հանձնալու է միտք բերելով Ս Եղնիայ Հայոց իմաստասիրի խօսքերը թէ՛ « 26-ին Քրիստոս ի տղայութեան աշխարհի այլ ի կատարել հասակի ելիւ եւ թէ՛ « մի է Աստուած . . . »

Մ. ԹԱՐԶԻՆ

փառ Հայրապետին մերոյ ի Տփլիսայ ի լրութիւն ցնծութեան սրտի մանկանցըս Սիօնի ի 16 Փետրվարի 1857 ամի ներկայ, ապաքախտօրէն լուաւ զսոսկալի մահ բազմաժամանակեայ աշխատաւորին իւրոյ ի 13 Փետրվարի, զոր բօթաբերն գրութեամբ Կոնսիստորիային Վրաստանայ գութեաց ի Հայաստան:

Յարգոյ Տեղակալ բարձր սրբազան Ղուկաս Արքեպիսկոպոս ի լուր մահուանըն սրբազան Քահանայապետի առ անշափ կսկծանաց եւ ցաւոց սրտին յետ կալոյ զքանի մի րօպէս գրեալ թէ ուշաթափ՝ հրամայեաց ապա հնչեցուցանել զտխրական մեծ զանգակն, եւ զի՝ կէս գիշեր էր ի հնչիւն զանգակին որբացեալ միաբանք Աթոռոյս սիրտի բերան ի գուրս ոստեան ի կացարանաց իւրեանց լսել եւ տեսանել՝ զանակնկալն պատահար. եւ իբրեւ գիտացին զի սրբազան Քահանայապետն կնքեալ է զընթացս երկրաւոր կենացն, անքուն զգիշերն ի գլուխ հանին քամելով զազի արտասուս յաչաց իւրեանց ընդ այն մեծ եւ անդարձ փորուստ:

Ի 17 ամսոյս ի Հոգեւոր Իշխանութենէ նշանակեցան յուղարկաւորք հանգուցելոյն. 1՝ Անդամ Սինօգի սրբազան Մակար եպիսկոպոս, 2՝ Անդամ Սինօգի Գէորգ վարդապետ, 3՝ Անդամ Վանքական կառավարութեան Յակոբ վարդապետ եւ 4՝ Անդամ Կոնսիստորիային Հայոց Երեւանայ Մկրտիչ վարդապետ, որք ի վեցերորդ ժամու յուղի անկեալ աճապարեցին ի Տփլիս, յաղագս ածելոյ անդուստ զսրբազան մարմին հանգուցելոյն ի սուրբ Էջմիածին:

Զկնի ճանապարհորդելոյ հրաւիրական ի Տփլիս, համահաւաքեալ բոլոր միաբանից Աթոռոյ՝ եպիսկոպոսաց, վարդապետաց եւ սարկաւագաց, սկսան իւրեանց ձեռօք բրել զգերեզման ի հաւաւակողմ շիրմի հանգուցեալ սրբազնագոյն Դանիէլ Կաթողիկոսի, զորոյ ղխորութիւնս ետուն վայելչակերտել կամարակապ կրաշաղախ թրծեալ աղիւսօք:

Իսկ յերրորդումն աւուր ամեանն Մարտի յաւուր կիւրակէի այն ինչ լուան թէ՝ յերեւանայ ածելոց*են զնորին Վեհափառութիւնն ի սուրբ Էջմիածին, համօրէն սգաղգեաց հոգեւորականաց դասք սրբոյ Էջմիածնի եւ ժողովեալ ի Վաղարշապատ ի զանազան տեղեաց բազմութիւն ժողովրդականաց արանց եւ կանանց, ծերոց եւ աղայոց, զկնի աւարտման առաւօտեան ժամերգութեան՝ ընդ առաջ ելին եկեղեցական զարդօք առաջի գիոյ բազմերախտ Հայրապետին իւրեանց անդր քան զարտաքնապարիսպն Վանիցս բաւական հեռաւորութեամբ. ի սմին ճանապարհի՝ ըսկսեալ ի դրանէ եկեղեցւոյն մինչ ցտեղակայութիւն եկեղեցական հանդիսին սփռեալ էին ոստք հոտաւէտ մշտադալար ծառոց:

1, Երկու եպիսկոպոսք զգեստաւորեալ էին մին ընդ աջմէ եւ միւսն ընդ ահէկէ ընթանալոյ դագաղին, յորոց մին կրէր ի գիրկն զպատկեր Տիրամօրն, եւ միւսն զԱւետարանն Փրիչական:

2, Յաղագս գնալոյ զառաջեալ դագաղին երկու ուրարակիրք կրէին զԳօղն Կաթողիկոսական:

3, Զորս աւագ սարկաւագունք զգեստաւորեալք խնկարկէին դիոյն:

4, Յառաջոյ խնկարկու սարկաւագայ երկու քահանայք զգեստաւորեալք կրէին զսեւասքօղեալ ցուպ եւ զգաւաղանն Կաթուղիկոսական:

5, Զառաջեալ սոցա քահանայ մի ըզգեստաւորեալ վերամբարձ կրէր զԽաչն Տէրունական:

6, Զորս տիրացուք դասադաս կրէին զլուցեալ ջահս:

7, Երկոտասան դպիրք զառաջեալ սոցա կրէին զոսկեայ խաչվառս, զկերոնըս եւ զայլ պատշաճաւորս հանգիսին զզարդս եկեղեցւոյն:

8, Կրօղք ասպետանշանից քահանայապետին էին հինգ վարդապետք, յորոյ առաջինն իվերայ սեւ թաւշեայ փոքրիկ բարձի կրէր զադամանդեայ խաչն ճակատու հանդերձ վեղարաւն, երկրորդն ըզպանակէն Հայրապետական:

9, Զորս քահանայք զգեստաւորեալք ունէին զկափարիչ դագաղին, եւ երկոտասան քահանայք զդագաղն, յորոյ վերայ հովանացեալ ունէին չորս ուրաւակիրք զսեւասքօղեալ ամպհովանին. իսկ մնացեալ հոգեւորականք ամենեքեան ունէին ի ձեռս իւրեանց զլուցեալ մոմս յաջմէ եւ յահեկէ:

Այն ինչ դագաղն, որ բարձեալ էր ի վերայ կառաց, ածեալ ի քաղաքէն Երեւանայ մերձենայր եկեղեցական յուղարկաւորութեամբ հոգեւորականաց եւ բազմութեան աշխարհականաց ի Հայոց եւ յօտարազգեաց, սկսաւ տխուր զանգաւահարութիւն ի Ս. Եջմիածին, յերիս շրջակայ վանօրայս, եւ ի գեղջն Վա-

ղարշապատու, յայնժամ՝ բարձր սրբազան Ղուկաս Արքեպիսկոպոս եւ միւս եպիսկոպոսունք սակաւիկ ինչ ընդառաջեալ քան զեկեղեցական հանդէսն սկսան երկիւղածութեամբ զդագաղ հանգուցելոյն առնկալեալ բազմեցուցանել իվերայ սեւասքօղեալ սեղանոյն, ուրանօր սրտառուչ մորմոք սրտից միաբան հոգեւորականաց Աթոռոյն եւ բազմութեան աշխարհականացն արտայայտեցան ի դէմն իւրաքանչիւրոյն հեղմամբ բազում արտասուաց: Անդ սկսան կատարել զչորրորդ հանգիստն *), Շաբական «Աղբիւր անմահութեան», Մարգարէութիւն Եօայեայ «Լուարուք ինձ կղզիք», Աւետարան Յօհաննու «Ես եմ լոյս աշխարհի», եւ ապա աղօթք «Աստուած հոգւոց եւ ստեղծիչ մարմնոց» եւ այլն:

Անդուստ բարձեալ երկոտասան քահանայից զդագաղն ողբաձայն երգովք շարակնոցի «Որ որդիդ եւ Բանդ Աստուած», անշփոթ եւ հանդարտաբայլ ընթացիւք գլմեցին ի հրապարակ շուկային: Ուրանօր զկայ առեալ՝ կատարեցին զհինգերորդ հանգիստն, Սաղմոս «Այս աղքատ կարդաց առ Տէր», Ընթերցուածք Յեսուայ որդւոյ Նաւեայ «Եւ պաշտեաց Իսրայէլ զՏէր», Աւետարան Յովհաննու «Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ», Աղօթք «Տէր Աստուած Փրկիչ մեր մարդասէր», եւ ապա Հոգւոց:

Ի հրապարակէ անտի անցեալ ընդ մէջ շուկային եւ ընդ դուռն Տրդատայ

(*) Առաջին, երկրորդ և երրորդ հանգիստն կատարեալ է ի յուղարկաւորութեան ի Տփլիսայ:

երգովք ողբաձայն Շարականի «Յանրու-
կրդբնական ծոցոյ հօր խոնարհեալ բա-
նըք» զվեցերորդ հանգիստն ի միջա-
փայրի սալայատակի գաւթի եկեղեցւոյն
հանդէպ աւագ դրան Մայր եկեղեց-
ւոյն. անդ ընթերցան զԱւետարանն
Յովհաննու «Զայս խօսեցայ ընդ ձեզ».
Աղօթք «Հովուապետ բարի Քրիստոս».
Եւ ապա Հոգւոց:

Ապա ածեալ ի գաւթի եկեղեցւոյն
ասեն Սաղմոս «Բացէք ինձ զգրուենս ար-
գարութեան».
Եւ բացեալ զգրուեն եկե-
ղեցւոյն հանդերձ երգովք Շարականոցի
«Զողորմութեան քո զգրուեն բաց մեզ
Տէր».
տարեալ զգագաղն հանգուցին ի
վերայ սեւագոյն թաւշապատ պա-
տուանդանի նախագոյն պատրաստեցե-
լոյ առաջի սեղանոյ սրբոյ Էջմիածնի ընդ
փառաւոր ամպհովանեաւ կառուցելոյ
ի վերայ չորից սեանց, զկափարիչ դա-
գաղին եզին զինի Իջման Տեղւոյն Սե-
ղանոյ ի վերայ սեղանոյ պատրաստեցե-
լոյ յաղագս կատարելոյ զհանգիստն,
զատպետական նշանս կարգաւ եզին ի
վերայ բեմի սեղանոյ սուրբ Աստուա-
ծածնի: Եւ յետ ընթերցուածոց մար-
գարէական գրոց եւ աւետարանին Յով-
հաննու «Բայց արդ երթամ ես առ ա-
ռաքիչն իմ» սկսաւ ժամերգութիւն
ձաշու եւ փրկչարար սուրբ Պատարագին:

Ի ժամ ողջունի պատարագին սկսաւ
օծութեան հանդէսն հանգուցեալ Հայ-
րապետին հետեւեալն կարգաւ: Զգես-
տաւորեալ դասք հոգեւորականաց բո-
լորեցան զգագաղաւ նորին Սրբութեան
եւ սարկաւագն սկսաւ քարոզել «Վա-
սըն քաւութեան եւ թողութեան մեղաց

հոգւոյ հանգուցելոյս զՏէր աղաչեա-
ուք. «Տէր ողորմեա» ողբաձայն. ա-
պա աղօթք «Օրհնեալ ես Տէր Աս-
տուած ամենակալ» եւլն. եւ յետ աղօ-
թից Սաղմոս «Տէր հովուեսցէ զիս» եւ
ապա երկցս անգամ՝ ողբաձայն՝ «Պատ-
րաստ արարեր առաջի իմ զսեղան ակն
յանդիման նեղչաց իմոց: Օծեր իւղով
զգլուիս իմ, բաժակքո որպէս անապակ
արբեցոյց զիս»:
Յետ ողբաձայն երգոյս՝
փառաւոր հանգիսիւ եւ երգովք Շարա-
կանի «Յաւուրս վերջին ժամանակի շի-
նեաց իւր տուն» ածին զՍրբալոյս Միւ-
ռոնն ի սեղանոյ սուրբ Աստուածածնի
ի սեղան սուրբ Էջմիածնի, զոր առեալ
յիւրում ձեռի բարձր սրբազան Ղու-
կաս Արքեպիսկոպոսն, որ զգեստաւորեալ
առ դիոյն կանգնէր, տեառնագրեալ
էօծ լալագին աչօք զճակատ եւ զաջ ձե-
ռըն հանգուցելոյն ասելով ողբաձայն
«Օրհնեսցի օծցի եւ սրբեսցի ճակատ
հանգուցեալ ներսէս Կաթողիկոսիս»
այս նշանաւ սուրբ խաչիւս եւ սուրբ
մեռոնաւս, անուամբ Հօր եւ Որդւոյ եւ
Հոգւոյն սրբոյ» վերակրկնելով զնոյն
բանն եւ յաղագս աջոյ (ձախոյ) ձեռին:
Յետ Օծութեան բարձեալ զգագաղն յամ-
պիոնէ՝ երկցս անգամ շրջեցուցին զսե-
ղանովն սուրբ Իջման տեղւոյն, եւ ի
շուրջ ածելն ի դիմաց հանգուցելոյն ա-
ղիողորմ ձայնիւ դատադաս երգեցին
քեզ զվերջին ողջոյնն հրաժարական
«Ողջոյն սուրբ եկեղեցի» եւլն: «Ողջոյն
քեզ մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ» եւլն.
«Ահա հրաժարիմ ի քէն սուրբ եկեղե-
ցի. աղօթս արարէք վասն իմ հարք եւ
եղբարք» եւլն:

Յետ աւարտման օծութեան հանգիսի՝ մի ոմն ի միաբանից սրբոյ Եջմիածնի Դանիէլ Աբեղայն Շահնաղարեանց*) ընթերցաւ զձառ գամբանական ի լուր բոլոր բաղմութեան։ Յաւարտ որոյ ետուն զՈղջոյն։ Եւ ամենայն հոգեւորականք եւ աշխարհականք կարգաւ մատուցեալ համբուրեցին զաջ սրբոյ Հայրապետին արտասուալիւր աչօք՝ որում եւ հետեւեցան եւ բաղմաթիւ քաղաքական եւ զինուորական աստիճանաւորք Հայոց եւ Ռուսաց սկսեալ ի նահանգապետէն Երեւանայ։ Յետ աւարտման սրբոյ Պատարագի վերոյգրեալն հանգիստալիս հոգեւոր բարձեալ զգագաղն Նորուն Սրբութեան երգելով ըզնարականն «Այսօր հրաշափառ կոչմամբ հոգւոյ ժողովեալ» ածին ի դուռն՝ եկեղեցւոյ հանդէպ մեծի զանգակատան։ Ուր եւ կատարեցին զառաջին հանգիստն ընթեռնելով եւ զբարոզս ըստ պատշաճին՝ զերկրորդ հանգիստն ի հիւսիսակողմն եկեղեցւոյն՝ յետ կոյս սեղանոյ սրբոյն Ստեփաննոսի նախապիկային։ Զերրորդն յարեւելեան կողմն եկեղեցւոյ յետ կոյս սեղանոյ սուրբ Աստուածածնի։ Եւ զչորրորդն՝ ի հարաւակողմն եկեղեցւոյն՝ յետ կոյս սեղանոյ Յովհաննու Մկրտչին։ Ընթերցմամբ պատշաճաւոր ընթերցութեանց ըստ ծիսարանի Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ։

(*) Սա է հանգուցեալ Դանիէլ Եպիսկոպոսն Շամախոյ որ երբեմն էր փոքրաւոր Ներսէս Կաթողիկոսին, և է գրիչ յիշատակարանիս։
Ծ. Խմբ.

Ապա առեալ զգագաղն ածին մերձ առ գերեզմանն՝ ողբաձայն եւ արտասուալիւր աչօք երգելով զշարականն «Մերձեցայ ես ի դուռն գերեզմանի» եւլն. եւ եղեալ զգագաղն երջանկալիշատակ Քահանայապետին յափն գերեզմանի, պար առեալ շուրջանակի հոգեւորականաց դասուց աղիողորմ՝ ձայնիւ երգեցին զկանոնագլուխ սաղմոսն «Իշխանք հալածեցին զիս ինանիր» եւլն. ապա քարոզ եւ աղօթք «Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս»։ դարձեալ սաղմոս ողբաձայն «Դարձ անձն իմ ի հանգիստ քոյ, զի Տէր կոչէ զքեզ»։ դարձեալ աղօթք «Փառք թապաւոր յաւիտենական Աստուած»։ եւլն։ Եւ յետ այսոցիկ արարողութեանց՝ վերստին մատուցեալ հոգեւորականաց դասուց, աստիճանաւորաց եւ այլոց ժողովրդականաց անդ համախմբեցոյ լալագին աչօք զհամբոյր սուրբ աջոյն բաղմերախտ Հայրապետին համօրէն Հայազգեացս, եւ ապա բարձեալ աղիողորմ՝ արտասուօք զգագաղն իջուցին ի գերեզման, եւ կատարեալ զկարգ հանգստեան ըստ ծիսարանին՝ ամփոփեալ կնքեցին զշրթն Նորուն Սրբութեան նշանաւ սուրբ Խաչին եւ բանիւ սուրբ աւետարանին, ի չորրորդում ժամու միջօրէի յաւուր երրորդի ամսեանն Մարտի։

Յետ կատարման հանգիսի թաղման, ամենայն Հայք՝ օտարազգի մեծաւորք եւ պատուաւոր անձինք հրաւիրեցան ի հացկերոյթ ի Հայրապետանոցի, իսկ այլ բաղմութիւնք եւ աղքատք հազարաւորք ի սեղանատունս ձմերան եւ ամառան միաբանից՝ կերակրեցան առատու-

Թեամբ եւ մեծապատրաստ հանդերձա-
նօք:

ԱՐՇԱԿԱՒԱՆ ՅԱՐՇԱՐՈՒՆԻՍ.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ.

Պատմութեանց հմուտ եղող ազգայնոց քաջ իսկ յայտնի է Արշակաւանայ շինութեան սկիզբը՝ ի թիկանց կուսէ լինին Մասեաց, յամին 370, եւ փոքր ժամանակի տեղութիւնը մինչեւ յ 374 թիւ Փրկչական, ուստի եւ հարկաւ այսպիսի մի քաղաք առիթ նախանձայութեան ազդին եւ տարապարտ սպանման մարդկան բխրաւորաց՝ օրինաւոր եւ ըստ արժանւոյն պատմական տեղեկութիւն չի ունենալ, որպէս զի իւր տեղութեան ժամանակի անցքովը յագեցնէ յետագայից միտքը, եւ բաղմաց ևս զուգընթաց անցից վրա գիտութիւն տայ: Այլ շատէն շատ նորա շինութեան եւ աւերանաց ժամանակի պէտքաւ անցքերը յակամայից կարգաւով ի գիրս Խորենացւոյն պիտի ողբայ եւ կարեւոր խոցի ի սիրտ, բարբա-
րոսական եւ անօրէն, անկարգ եւ անկառա-
վար իշխանութեան, եւ միանգամայն մարդ-
կային տարօրինակ դործոց անմտութեան վրայ, եւ այն առաջին քրիստոնէայ դարե-
րում Հայաստանի նոր լուսաւորութեան ժամանակ, զոր ահա կգրեմք:

Արշակ երկրորդ՝ Տրդատայ մեծի ար-
քայական դաւադանէն իջած, անարժան
Թագաւորն Արշակունի, այն ինչ իւր չար

եւ անօրէն գործոց, ազգակործան սրածու-
թեանց եւ ընտանի արիւնհեղութեանց
համար մէկ կողմէն Շապհոյ պարսկական
զօրքերը իրեն հաւատարիմ ու միանգամայն
ուխտադրութ Թագաւորի երկիրը յարի-
ւելից եւ ի հարաւոյ պատուար պարսպի
կանգնած էին ի Յոյնս ձեռն տալուն հա-
մար, իր երկրի մէջ իր ցեղական տունը
բովանդակ, իր արեանառութն եւ մերձա-
ւորք քէն ի սրտի, եւ զէն ի ձեռն արքա-
յական տունը պաշարած էին - ամուրն
Անի, (կմախ Անին) ընտանի եւ մեղա-
պարտ ու հայրասպան որդւոյ արիւնը փո-
խանակ թափելու:

Այսպիսի ահա պէտքաւ անցից դառն
դարձումսն ժամանակ, եւ իւր ընտանի
արիւնը Աստուծոյ արդարադատին Աթո-
ռոյ յառաջ յերկինս բողբոջու ժամա-
նակ, դառն սրտիւ կ'պատմագրէ ծերունի
հեղինակն Խորենոյ. «Բայց Արշակ ևս ժը-
պրհեցաւ առնել զօրծ անմտութեան, ի
թիկանց կուսէ լինին Մասեաց շինեաց
ձեռակերտ ժողով մարդկան մեղաւորաց.
եւ ետ հրաման որ ոք անկեալ անդր բնա-
կեսցէ, մի լիցի ի վերայ նորա իրաւունք
դատաստանի. եւ նոյն ժամայն ծովացեալ
լցաւ մարդկութեամբ հովիտն ամենայն,
քանդի աւանդառութ եւ պարտականք եւ
ծառայք եւ վնասակարք եւ զոգք եւ սպա-
նողք եւ կնահանք եւ այլ այսպիսիք փա-
խուցեալք անդր անկանէին, եւ ոչ գոյր
նոցա այց եւ խնդիր, եւ բաղում անգամ
բողբոջալ նախարարացն, եւ ոչ լուսաւնո-
ցա Արշակ, մինչեւ առ Շապուհ ևս ու-
նել նոցա բողբոջ, (Խոր. Գ. ԻԷ):

Որով Արշակ ընտանի թշնամեաց հետ,
որոնք Գնեկայ, եւ իւր հօր Տիրանայ եւ